

PSTET
PAPER-II **SOCIAL STUDIES**
SOCIAL SCIENCE

PREVIOUS EXAM. PAPER 2018
MODEL PRACTICE PAPER - 1

Section-A : Child Development and Pedagogy (Q. Nos. 1 to 30)

ਭਾਗ-ਾ : ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 1 to 30)

1. The thinking process involved in producing an idea or concept that is new, original and useful, is termed as
  - (a) Creativity
  - (b) Innovation
  - (c) Intelligence
  - (d) Synectics
2. According to NCF 2005, the role of teacher has been that of
  - (a) Authority
  - (b) Dictatorial
  - (c) Permissive
  - (d) Facilitator
3. "Having a diverse classroom with varied social, children from economic and cultural background enriches the learning experiences of all students" this statement is
  - (a) Incorrect, because it can confuse the children and they may feel lost.
  - (b) Correct, because children learn many skills from their peers.
  - (c) Correct, because it makes the classroom more hierarchical.
  - (d) Incorrect, because it leads to unnecessary competition.
4. Arrange the following components of teaching process in order:
  - I Selection of the subject matter
  - II Evaluation
  - III Feedback
  - IV Formulating Objectives
  - V Teaching
  - (a) I II III IV V
  - (b) II I IV III V
  - (c) IV I V II III
  - (d) IV I V III II
5. Which of the following statements is correct about Jean Piaget's theory of cognitive development ?
  - (a) The sequence of the stages can vary according to the cultural context of children.
  - (b) Piaget argues that instead of progressing through stages, cognitive development is continuous.
  - (c) Piaget has proposed five distinct stages of cognitive development.
  - (d) The stages are invariant which means no stage can be skipped.
6. According to Lev Vygotsky
  - (a) Children learn language through a language acquisition drive
  - (b) Interaction with adults and peers does not influence language development
  - (c) Language development changes the nature of human thought
  - (d) Culture plays a very small role in language development
1. ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਧਾਰਨਾ ਜੋ ਨਵਾਂ, ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੋਚ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
  - (a) ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ
  - (b) ਕਾਦ
  - (c) ਬੁੱਧੀ
  - (d) ਸੀਨੇਕਟਿਕਸ
2. NCF 2005 ਅਨੁਸਾਰ, ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ
  - (a) ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ
  - (b) ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਦੀ
  - (c) ਉਦਾਰ ਦੀ
  - (d) ਮਦਦਗਾਰ ਦੀ
3. "ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲਾ ਵਿਕਿਨਤਾ ਭਰਿਆ ਕਲਾਸਰੂਮ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।" ਇਹ ਕਥਨ
  - (a) ਗਲਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲੜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਆਚਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ
  - (b) ਸਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੇ ਆਪਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਕੋਲਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਪੁੰਨਤਾਵਾਂ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ
  - (c) ਸਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਰਜਾਬੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ
  - (d) ਗਲਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਬੇਲੋੜੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ
4. ਅਧਿਆਪਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅੰਬਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ

I ਵਿਥੇ ਵਸ੍ਤੂ ਦੀ ਸੋਣ	II ਮੁਲਾਂਕਣ
III ਫੌਡਬੈਕ	IV ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ
V. ਅਧਿਆਪਨ	

  - (a) I II III IV V
  - (b) II I IV III V
  - (c) IV I V II III
  - (d) IV I V III II
5. ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਦੇ ਬੋਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹੈ ?
  - (a) ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਸੰਦਰਭ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ
  - (b) ਪਿਆਜੇ ਤੱਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੋਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨਿਰੰਤਰ ਹੈ
  - (c) ਪਿਆਜੇ ਨੇ ਬੋਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।
  - (d) ਪੜਾਵ ਨਾ ਬਦਲਣ ਯੋਗ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪੱਧਰ ਛੌਡਾਨਗੀ ਜਾ ਸਕਦਾ।
6. ਲੋਵ ਵੀਗੋਟਸਕੀ ਅਨੁਸਾਰ
  - (a) ਬੱਚੇ ਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ
  - (b) ਬਾਲਗਾਂ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ
  - (c) ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਨਵ ਸੋਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ।
  - (d) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਬੋੜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ।

Adda247

Test Prime

ALL EXAMS, ONE SUBSCRIPTION

1,00,000+
Mock Tests

Personalised
Report Card

Unlimited
Re-Attempt

600+
Exam Covered

25,000+ Previous
Year Papers

500%
Refund

ATTEMPT FREE MOCK NOW

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II) Social Studies / Social Science (2)

7. According to Right to Education Act, 2009, children with special needs should study

- in vocational training centers which would prepare them for life skills
- at home with their parents and caregivers providing necessary support
- in special schools created exclusively for them
- in inclusive education set up with provisions to cater their individual needs

8. An effective teacher in classroom, where students come from diverse background would :

- create groups of students with those from the same economic background put together
- push students from deprived backgrounds to work hard so that they can match up with their peers
- focus on their cultural knowledge to address individual differences among the group
- ignore cultural knowledge and treat all his students in a uniform manner

9. According to Piaget's cognitive development theory, 'A cohesive, repeatable action sequence possessing component actions that are tightly interconnected and governed by a core meaning' is referred as which of the following ?

- Schema
- Operation
- Stage
- Egocentrism

10. 'Conventional Morality' is a stage, which comes in which of the following theory ?

- Cognitive Development Theory
- Moral Development Theory
- Theory of Instruction
- Trial and error Theory

11. Which theory is based on the principle that learner constructs new ideas or concepts based upon existing knowledge ?

- Social Constructivism
- Cognitive Constructivism
- Radical Constructivism
- Spiral Constructivism

12. Which of the following is the characteristics of 'Self-Awareness' in the model of Emotional Intelligence ?

- know how to control impulses
- know your own emotional strategies and weaknesses
- able to set small steps to achieve large goals
- able to get along with others

13. Who gave the concept of Extroversion and Introversion of trait theory of Personality ?

- Carl Jung
- B.F. Skinner
- Albert Bandura
- Crow and Crow

7. **प्रिंसिपिया द्वारा अधिकार अवैटर 2009 अनुसार, विसेस्त ज्ञानरत्न वाले बोला गया है कि प्रबन्धना साहीदा है**

- वेकेस्नल सिध्दाती केंद्र विंच जिहने उहना ने जीवन नियुनतावां लाई उत्तिराव करने
- जर विंच ज्ञानरत्न सहाइता दिए होए भारत-पिता अते पिआन रंखन वालियां नाल
- विसेस्तरे 'ते अनिहे बचियां वासते बहाए गए विसेस्त सबुलत विंच
- उहना दीया विअवतीर्गत ज्ञानरत्न ने पुरा करने पैसंप नाल इक सीमित सिध्दात भूली राहीं

8. **एक प्रभावसाली अधिकार पूरा करने के लिए विदिआरबी वैध है कि विंच पिंडवन्न ते आद्विए हन, करेगा :**

- समान आरबिक पिंडवन्न वाले विदिआरबीयां ने इकठा करके समूह बहाएगा
- वैचित पिंडवन्न ते विदिआरबीयां ने भिनत वरन लाई जे लगाएगा तां जे उह आपले साहीयां नाल मेल कर सकत
- समूह विंच विअवतीर्गत भिनतावां नाल मुखात बहेण लाई उहना दे संसक्रितक गिआन 'ते केंद्र करेगा'
- संसक्रितक गिआन ने अनदेखिया करेगा अते सारे विदिआरबीयां नाल इकमार विवहार करेगा

9. **पिअने दे संयिक विकास सियांत अनुसार "कैपोलेट विरिआवां जिहवीया कि इक अद्विनी अरब सुआरा मजबुती नाल सुझीयां अते नियंतरित हन, इक सुद्धावां अते सुहराउलयेग विरिआ लज्जी है" हेठा दिँतिआ विंच किस दे तंर 'ते जाणी जाई है ?**

- धाका
- कारवाई
- पैर
- टीर्गमैट्रिनम

10. **'कन्वेन्शनल मैरेलिटो' इक पैर है, जिहज्जा हेठा दिँतिआ विंच किहदे सियांत विंच आद्विए है :**

- संयिक विकास दे सियांत विंच
- नेतिक विकास दे सियांत विंच
- निरदेश दे सियांत विंच
- ट्राइल औड ऐरर सियांत विंच

11. **जिहज्जा सियांत इस नियाम 'ते आपारत है कि सिधिआरबी मैसुरा गिआन दे आपार 'ते नदें विचार अते पारनावा अज्ञदा है ?**

- समाजव रचनात्मकता
- संयिक रचनात्मकता
- मैलिक रचनात्मकता
- चैकरदार रचनात्मकता

12. **ज्ञानात्मक बुर्जी दे माडल विंच हेठा दिँतिआ विंच किहवी आरम-साधारुकता सी विसेस्त है ?**

- इह जाणना कि मनोवेगा ने विंच नियंतरित करना है
- आपटीया ज्ञानात्मक योजनावा अते कमजोरीया ने जाणना
- वडे उत्तेस्त ने पुरात करन लाई छेदे कदम लैण दे काषल हेणा
- हेठना नाल कैम करन दे काषल हेणा

13. **ब्रह्मीअत दे ट्रेट सियांत सीया ब्रह्मीअत पारना दे विचार विस्त्रे दिँता ?**

- वारल जेग
- बी.एड. सविनर
- ऐलघरट बांदुरा
- हौ औड हौ

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II) Social Studies / Social Science (3)

14. Which of the following refers to gender division ?

- The hierarchical unequal roles assigned to boy and girl by society
- Biological differences between boy and girl
- The ratio of male child and female child
- The division between male students and female students

15. Recall type test and recognition type test are the types of

- Essay type test
- Short answer type test
- Objective type test
- Very short answer type test

16. What is the full form of 'ICIDH' ?

- Indian Classification of Impairment, Disabilities and Handicaps
- Indian Classification for Impairment, Disabilities and Handicaps
- International Classification for Impairment, Disabilities and Handicaps
- International Classification of Impairment, Disabilities and Handicaps

17. The concept 'Identity versus Role Confusion' happens in

- Early childhood stage
- Adolescent stage
- Childhood
- Middle childhood

18. The right sequence of major stage of cognitive growth as proposed by Jerome Bruner are

- Symbolic, Iconic, Enactive
- Iconic, Symbolic, Enactive
- Enactive, Iconic, Symbolic
- Symbolic, Enactive, Iconic

19. Who said that, "if a child will not learn before he is capable to learn, then why bother; and if a child will learn automatically after he has the capability to learn, then why bother" ?

- Jerome Bruner
- Howard Gardner
- Lev Vygotsky
- Jean Piaget

20. Which of the following theories, identifies four stages of child's intellectual development i.e. sensory-motor, pre-operational, concrete operational and formal operational ?

- Erickson's theory of Psycho-social Development
- Freud theory of Psycho-sexual Development
- Jean Piaget's theory of Cognitive Development
- Kohlberg's theory of Moral Development

21. You have a mixed class of boys and girls. Which method you adopt to improve cooperation between them ?

- Asking parents to discuss equality
- Making boys and girls share a bench
- Setting tasks which have to be done together
- Talking about equality in lessons

14. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਲਿੰਗ ਵੱਡ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ :

- ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜੀਕੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਮਾਨ ਬੁੱਖਿਕਾਵਾਂ
- ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜੀਕੀ ਵਿਚਕਾਰ ਜੀਵਿਕ ਅੰਤਰ
- ਨਰ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਮਦਾ ਬੱਚੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ
- ਨਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਮਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਡ

15. ਯਾਦ ਕਰਨ ਕਿਸਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨਾ ਕਿਸਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ, ਕਿਸਮ ਹਨ :

- ਲੇਖ ਕਿਸਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ
- ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੀ ਕਿਸਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ
- ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ
- ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ

16. 'ICIDH' ਦਾ ਪੁਰਨ ਰੂਪ ਕਿਸੇ ਹੈ ?

- ਇੰਡੀਅਨ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਪੋਰਮੈਂਟ, ਡਿਸਅਬਿਲੀਟੀਜ਼ ਐਂਡ ਹੈਂਡੀਕੈਪਸ
- ਇੰਡੀਅਨ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਇੰਪੋਰਮੈਂਟ, ਡਿਸਅਬਿਲੀਟੀਜ਼ ਐਂਡ ਹੈਂਡੀਕੈਪਸ
- ਇੱਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਇੰਪੋਰਮੈਂਟ, ਡਿਸਅਬਿਲੀਟੀਜ਼ ਐਂਡ ਹੈਂਡੀਕੈਪਸ
- ਇੱਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਪੋਰਮੈਂਟ, ਡਿਸਅਬਿਲੀਟੀਜ਼ ਐਂਡ ਹੈਂਡੀਕੈਪਸ

17. 'ਪਹਿਚਾਣ ਬਨਾਮ ਬੁੱਖਿਕਾ ਉਲਿਅਣ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :

- ਆਰੰਭਿਕ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ
- ਕਿਸੇਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ
- ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ
- ਮੱਧ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ

18. ਜੀਰੋਮ ਬਰੁਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁੱਖ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਲੜੀ ਹੈ ?

- ਸੰਕੇਤਕ, ਮੂਰਤਕ, ਨਾਟਕੀ
- ਮੂਰਤਕ, ਸੰਕੇਤਕ, ਨਾਟਕੀ
- ਨਾਟਕੀ, ਮੂਰਤਕ, ਸੰਕੇਤਕ
- ਸੰਕੇਤਕ, ਨਾਟਕੀ, ਮੂਰਤਕ

19. ਕਿਸਨੇ ਕਿਹਾ "ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਗਾ, ਫਿਰ ਕਿਉਂਦੀ ਫਿਰ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬੱਚਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਹੀ ਸਿੱਖਗਾ, ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਉਂਦੀ ਫਿਰ ਕਰਨੀ ?"

- ਜੀਰੋਮ ਬਰੁਨਰ
- ਹਾਵਰਡ ਗਾਰਡਨਰ
- ਲੀਵ ਵੀਗੋਟਸਕੀ
- ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ

20. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬੱਚੇ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਕਿ ਸੰਵੇਦਕ-ਮੈਟਰ, ਪੁਰਵ-ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਠੋਸ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ :

- ਈਗੀਕਸ਼ਨ ਦਾ ਮਨੋ-ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
- ਫਿਊਂਡ ਦਾ ਮਨੋ-ਜਿਨਸੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
- ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
- ਕੋਹਲਬਰਗ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

21. ਤੁਹਾਡੇ ਕੈਲ ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜੀਕਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਕਲਾਸ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਯੋਗ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਉਂਗੇ ?

- ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਮਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੋਗੇ
- ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੰਚ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦਿਉਗੇ
- ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਦਿਉਗੇ ਜਿਹੜੇ ਇੱਕਠਿਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ
- ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੋਗੇ।

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II)

22. Which makes an adolescent revolt against authority ?

- He thinks that he is mature enough
- His want for recognition and independence of thoughts and action
- He thinks he is intelligent enough
- He believes that he does not need any advice

23. "Education doesn't bring about social change, rather the social change results into an educational change" whose view was this ?

- Auguste Comte
- Emile Durkheim
- Herbert Spencer
- Karl Marx

24. Observational learning consists of

- I. Attention and retention
- II. Attention and reinforcement
- III. Production processes and motivation
- IV. Reinforcement and motivation

- II and IV only
- I and III only
- III and IV only
- I and II only

25. Suppose you get a Punjabi medium student who has learnt Hindi. He is given five sentences to be translated from Punjabi to Hindi. As an evaluator, which aspect would you try to evaluate in him ?

- Application
- Knowledge
- Synthesis
- Understanding

26. The slogan of 'Learning Without Burden' was given by

- Adielshiah Committee
- Ishwer Bhai Patel Committee
- Mathur Committee
- Yashpal Committee

27. In Summative Evaluation, which of the following modes is used ?

- Assignment
- Group work
- Classroom discussion
- Annual Examination

28. Which of the following is the most appropriate form of assessing the 'Affective Domain' of the students ?

- Interview
- Observation
- Questionnaire
- Written Test

29. Pranav seems to be overloaded with energy. He bounces on his seat and frequently interrupts others. It is difficult for him to focus and listen to his teachers. He is more likely to belong to which of the following categories ?

- An emotionally disturbed child
- Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)
- Attention Spectrum Disorder (ASD)
- Dyspraxia

30. ZPD stands for

- Zone for Proximal Development
- Zone of Proximal Development
- Zone with Proximal Development
- Zone for Proximate Development

22. ਹੇਠ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇੱਕ ਕਿਸ਼ਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਹੁੱਧ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ?

- ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸਿਆਲਾ ਹੈ
- ਉਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ
- ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੈ
- ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਲਾਹ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ

23. "ਸਿਖਿਆ ਸਮਾਜਕ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੀ ਬਲਕਿ ਸਮਾਜ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਿਖਿਆਕ ਬਦਲਾਅ ਵੱਜੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ" ਇਹ ਕਿਸਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ :

- ਔਂਗਸਤ ਕੈਮਟੇ
- ਏਮਿਲੀ ਡਰਾਈਮ
- ਹਰਿਚਰਨ ਸਪੈਨਸਰ
- ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ

24. ਨਿਰੀਖਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ :

- I. ਇਕਾਗਰਤਾ ਅਤੇ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ
- II. ਇਕਾਗਰਤਾ ਅਤੇ ਬਲ ਵਿਧੀ
- III. ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨ
- IV. ਬਲ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨ

- ਸਿਰਫ II ਅਤੇ IV
- ਸਿਰਫ I ਅਤੇ III
- ਸਿਰਫ III ਅਤੇ IV
- ਸਿਰਫ I ਅਤੇ II

25. ਮੌਜੂਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਹਿੰਦੀ ਸਿੱਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਾਕ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਪੱਖ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋਗੇ ?

- ਵਰਤੋਂ
- ਗਿਆਨ
- ਸੰਸਲੋਸ਼ਣ
- ਸਮਝ

26. "ਬੇਚ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਐਨ" ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ—

- ਅਦੀਲਸਾਹ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ
- ਈਸ਼ਵਰ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ
- ਮਾਧੂਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ
- ਯਸ਼ਪਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ

27. ਸੰਮੇਟਿਵ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਜ਼ਰੀਆ ਪ੍ਰੋਜੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

- ਸੋਹਿਆ ਹੋਇਆ ਕੰਮ
- ਸਮੂਹ ਕਾਰਜ
- ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ
- ਸਲਾਨਾ ਇਮਤਿਹਾਨ

28. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ 'ਪ੍ਰਤਾਪਸ਼ਾਲੀ ਪੇਤਰ' ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਕਲਾਂ ਰੂਪ ਹੈ ?

- ਇਟਰਵਿਊ
- ਨਿਰੀਖਣ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ
- ਲਿਖਤ ਪ੍ਰੀਕਿਆ

29. ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੀਰਜਾ ਨਾਲ ਉਵਰਲੋਡ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਵੀਪਰੀ ਵੀਡਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਉਸਦੇ ਅਧਿਆਪਕ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਣਨਾ ਅੰਖਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ੇਣੀ ਨਿਲ੍ਹ ਸੰਖੇਧ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ?

- ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਚੇਨ ਇੱਕ ਬੱਚਾ
- ਅਟੈਂਸ਼ਨ ਡੈਫੀਸਿਟ ਹਾਈਪਰਏਕਟਿਵਿਟੀ ਡਿਸਾਰਡਰ (ADHD)
- ਅਟੈਂਸ਼ਨ ਸਪੋਕਟਰਮ ਡਿਸਾਰਡਰ (ASD)
- ਡਿਸਪ੍ਰੇਕਸ਼ਨ

30. ZPD ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ

- ਜੋਨ ਫਾਰ ਪ੍ਰਾਕਸੀਮਲ ਡਿਵੇਲਪਮੈਂਟ
- ਜੋਨ ਆਫ ਪ੍ਰਾਕਸੀਮਲ ਡਿਵੇਲਪਮੈਂਟ
- ਜੋਨ ਵਿਦ ਪ੍ਰਾਕਸੀਮਲ ਡਿਵੇਲਪਮੈਂਟ
- ਜੋਨ ਫਾਰ ਪ੍ਰਾਕਸੀਮੇਟ ਡਿਵੇਲਪਮੈਂਟ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੰ : 31 to 60)

31. ਬੋਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ—
 (a) ਕੇਵਲ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ (b) ਕੇਵਲ ਮਾਂ ਦਾ
 (c) ਕੇਵਲ ਪਿਛੀ ਦਾ (d) ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇਨਾਂ ਦਾ

32. ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ—
 (a) ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਿੰਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ
 (b) ਲੋੜੀਂਦੀ ਟਰੋਨਿਂਗ
 (c) ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
 (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

33. ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ?
 (a) ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸਿਖਾਉਣਾ
 (b) ਵਿਵੇਕ ਸਿਖਾਉਣਾ
 (c) ਆਗਿਆ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਣਾ
 (d) ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਿਖਾਉਣਾ

34. ਬੋਚਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ :
 (a) ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 (b) ਪੱਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 (c) ਸਿਰਫ ਵਿਕਸਤ ਸ਼ਬਦ-ਭੰਡਾਰਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 (d) ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

35. ਸਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਚਾ ਕਿਸਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ?
 (a) ਪਰਿਵਾਰ (b) ਸਮਾਜ
 (c) ਸਕੂਲ (d) ਰਾਜਨੀਤੀ

36. ਵਿਅੰਜਨ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਉਚਾਰਣ ਲਈ ਕੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
 (a) ਬਿੰਦੀ (b) ਟਿੱਪੀ
 (c) ਅੱਧਰ (d) ਸਿਹਾਗੀ

37. ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
 (a) ਵਿਚਾਰ-ਵਾਟਾਂਦਰੇ ਨਾਲ (b) ਭਾਸ਼ਣ ਨਾਲ
 (c) ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਨਾਲ (d) ਪ੍ਰੈਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਨਾਲ

38. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲਿੱਪੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ?
 (a) ਦੇਵਨਾਗਰੀ (b) ਫੈਨ
 (c) ਗੁਰਮੁਖੀ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

39. ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਬੋਲੀ ਮਾਝੀ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
 (a) ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 (b) ਰੋਪੜ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 (c) ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੱਟੀ
 (d) ਕਪੂਰਥਲਾ, ਮਲੋਰਕੋਟਲਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

40. ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਕੀ ਅਧਿਆਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
 (a) ਲਿੱਪੀ (b) ਵਰਣ
 (c) ਸੂਰ (d) ਵਿਆਕਰਣ

41. ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਹੇਠੀ ਪੁਨੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ?
 (a) ਪ, ਫ, ਬ, ਭ (b) ਤ, ਥ, ਦ, ਧ
 (c) ਟ, ਠ, ਡ, ਚ (d) ਕ, ਖ, ਗ, ਘ

42. 'ਟ' ਕੀ ਹੈ ?
 (a) ਸੂਰ (b) ਵਿਅੰਜਨ
 (c) ਅਰਧ-ਸੂਰ (d) ਸੁਰਵਾਹਕ

43. ਅਫਸੋਸ ! ਕਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਸਥਿਤ ਹੈ ?
 (a) ਫਿਟਕਾਰਵਾਚਕ (b) ਹੋਰਾਨੀਵਾਚਕ
 (c) ਸੁਚਨਾਵਾਚਕ (d) ਸ਼ੇਵਵਾਚਕ ਵਿਸਥਿਤ

44. ਤਰਕਾਲਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਕੀ ਹੈ ?
 (a) ਸ਼ਾਮ (b) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ
 (c) ਸਵੇਰ (d) ਦੇਰ

45. ਮਹਾਤਮਾ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਅਗੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ?
 (a) ਤਮ (b) ਮ
 (c) ਮਹ (d) ਮਹਾ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤੱਤਰ ਦਿਓ : ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੰ : 46 ਤੋਂ 52

ਉਹ ਪੁਰਾਣਾ ਅਦਬ ਤੇ ਹਿਰਸ ਨਾਂਹ।
 ਉਹ ਪੀਤ ਦੀਆਂ ਪੀਡੀਆਂ ਪੀਡੀਆਂ ਰੰਢਾਂ !
 ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਚਾ, ਤ੍ਰੰਵਣਾਂ ਦੇ ਗਾਵਨ ਕਿੱਥੇ,
 ਉਹ ਸ਼ਗੀਬਾਂ ਦੀ ਆਬਦਾਲੀ ਗੱਲ ਸਾਗੀ ਗਈ ਕਿੱਥੇ,
 ਉਹ ਖਾਤਰਾਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਜਰਨੇ, ਜਿਗਰੇ ਤੇ ਹੈਸਲੇ,
 ਉਹ ਰੋਟੀਆਂ ਤੇ ਮਹਿਡਲਾਂ, ਉਹ ਢੂੰਘੀ ਢੂੰਘੀ ਸ਼ਰਮਾਂ, ਸ਼ਰਾਫਤਾਂ, ਉਹ ਕਿੱਥੇ ?
 ਇਕ ਪੜ੍ਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਮੌਖੀਂ ਪੁੱਛਿਆਂ,
 ਉਹ ਸਾਡੇ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ, ਗਠੀਲਾ, ਅਣਟੁਟ ਜਿਹਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਿੱਥੇ ?
 ਹਿਤ ਕਿੱਥੇ ? ਧਿਆਨ ਕਿੱਥੇ ? ਉਹ ਸਾਡਾ ਹੱਸ ਬੋਲਣਾ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਕਿੱਥੇ ?
 ਦਿਲ ਜ਼ੋਰ ਮਿੱਠਤ ਕਿੱਥੇ ? ਮਿਲਤ ਕਿੱਥੇ ? ਉਹ ਬਾਂਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ, ਜ਼ੋਰ ਸਾਰਾ ?
 ਸੱਸਾਂ ਦੇ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਰਗੇ ਦਿਲ ਕਿੱਥੇ ?
 ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਉਹ ਲਿਹਾਜ਼ ਦੀ ਸਭਯਤਾ,
 ਜਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮੌਤੀਆਂ ਵਰਗੀ ਆਬਦ ਕਿੱਥੇ ?
 ਸਜ-ਵਿਆਹੀਆਂ ਦਾ ਉਹ ਆਦਰ, ਭਾ, ਸਿੱਗਾਰ ਤੇ ਸੰਭਾਰ ਕਿੱਥੇ ?
 ਲਾਡ ਤੇ ਮਹਾਦਾਰ ?
 ਸਾਲੂ ਕਿੱਥੇ ਬਾਗ ਤੇ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ, ਉਹ ਮਹਿਨੀ ਦਾ ਰੰਗ ਸੁਹਾਗ ਦਾ,
 ਉਹ ਹੱਥ ਪੈਰ ਰੰਗੇ, ਉਹ ਤਿੱਲੇਦਾਰ ਜੁੱਤੀਆਂ,
 ਭਰਾਵਾ ! ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਬੁੱਦੀ ਜਿਹੀ ਸੱਭਯਤਾ,
 ਦਰਿਆਵਾਂ ਝਨਾਵਾਂ ਦੇ ਛੇਰ ਵਾਲੀ, ਦੂਰੋਂ ਆਈ, ਦੂਰ ਜਾਂਦੀ,
 ਬਿਰਾਦੀਆਂ ਦਾ ਮਿਲ ਮਿਲ ਜੀਣਾ ਕਿੱਥੇ ?
 ਉਹ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਬੋਹੜ ਕਿਸ ਵੱਡੀ,
 ਉਹ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿੱਪਲ ਕਿੱਥੇ ਉੱਡ ਗਿਆ ?
 ਹਵਾ ਆਈ, ਝੱਖੜ ਆਇਆ, ਉਹ ਕਿਸ ਗੋਰਿਆ ?
 ਉਹ ਜੰਗਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ, ਪੁਰਾਣਾ ਦੰਦ-ਕੱਢਿਆ, ਗੰਭੀਰ ਸੀ,
 ਮੰਨਿਆ, ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਖਿਆਲਾਂ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਅਨਜਾਣ ਕਿਸੇ,
 ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਿੱਧੀ ਸਾਦੇ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੱਡ ਸ,
 ਤੇ ਇਕ ਅੱਧ ਖਿਆਲ ਕੋਈ ਸੁਣਿਆ, ਮੰਨਿਆ ਅਸਾਂ ਲਈ ਬੱਸ ਸੀ,
 ਉਸੇ ਵਿਚ ਬਹਿਦੇ, ਉਠਦੇ, ਜੀਦੇ, ਜਾਗਦੇ, ਉਹੋ, ਇਕ ਖਿਆਲ
 ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਸੀ।

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II) Social Studies / Social Science (6)

ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਹਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਸੂਣੇ :

46. ਲੇਖਕ ਕਿਸ ਥੀਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ?

(a) ਰੱਬ ਨੂੰ (b) ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ
(c) ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ (d) ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ

47. ਸੜ-ਵਿਆਚੀਆਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਥੀਂ ਹੁਵਾਂ ਗਈ ਸੀ ?

(a) ਬੋਲੀ, ਚੁਣੀ, ਪ੍ਰੰਤ (b) ਸਰਮ, ਗੱਡੀ-ਰਿਵਾਜ਼, ਬੋਲੀ
(c) ਆਦਰ, ਬਿਗਾਰ, ਸੰਭਾਰ (d) ਪੰਜਾਬ, ਪਹਿਗਾਵਾ, ਖਾਣ-ਪੀਣ

48. 'ਅਣਟੁੱਟ' ਤੋਂ ਕੀ ਛਾਹ ਹੈ ?

(a) ਅੱਧਾ ਟ੍ਰੋਟਿਆ (b) ਪੁਰਾਣੀ ਟ੍ਰੋਟਿਆ
(c) ਨਾ ਟ੍ਰੋਟਣ ਵਾਲਾ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

49. ਇਹ ਕਿਹਤਾ ਕਿਸਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ?

(a) ਪ੍ਰੇ-ਪੁਰਨ ਸਿੰਘ (b) ਸੂਰਜੀਤ ਪਾਤਰ
(c) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ (d) ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ

50. 'ਗੰਡੀਰ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

(a) ਚਿੰਤਾ (b) ਸੰਜੀਦਾ
(c) ਉਦਾਸ (d) ਅਫਸੋਸ

51. ਕਿਹੜੇ ਦੋ ਰੱਖਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ ?

(a) ਪਿੱਪਲ, ਨਿਮ (b) ਟਾਹਲੀ, ਬੇਗੀ
(c) ਬੋਹੜ, ਪਿੱਪਲ (d) ਕਿੱਕਰ, ਬੇਗੀ

52. ਚੁੱਡੀਆਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ?

(a) ਗੇਝੀਮੀ (b) ਚਮੜੇ ਦੀਆਂ
(c) ਤਿੱਲੇਦਾਰ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪੈਕੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :-

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 53 ਤੋਂ 60

ਲੰਦਨ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪੁਰਬ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਬੜਾ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਬ ਵਾਲਾ ਸਵੇਰੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਉੱਤਮ ਤੇ ਦੇਵੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਚਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਆਰਮ-ਸ਼ਕਤੀ ਦ੍ਰਿੜਾਉਣ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਕੀ ਹੀ ਅਲੋਪ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਿਜੱਸ ਥਾਉਂਨੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਥੇ ਵੱਸੋਂ, ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਹਲੇ ਯਾ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਨਾ ਬਿਤਾਉਣ। ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭੀ ਦੇ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਸੂਰਜ ਦੱਤਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੰਦਰਾਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੋਚ ਹੋ ਕੇ ਰੱਬ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਮੇਨੂੰ ਦੰਸਿਆ ਹੈ ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਕੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਉਠਣਾ ਇਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬੜਾ ਅੰਭਾ ਹੈ : ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦੇ। ਦੂਜੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਅਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਉਹ ਆਤਮਕ ਅਰਥ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਾਸਿਆ, ਜੋ ਸਾਂਕੁੰ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਯਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਉਠਦੇ ਭੀ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਯਾ ਤਾਂ ਪੀਦਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਯਾ ਅਰੋਗਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ, ਸਵੇਰੇ ਸਾਰ ਸਰੀਰਕ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹ ਭੀ ਸੂਰਜ ਦੱਤਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਦੇ। ਸਾਡੇ ਛੁੱਟੇ-ਛੁੱਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਖੂਹਾਂ ਉੱਤੇ ਛੋਲਾ

ਦਾ ਖੜਕਣਾ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਮੇਦਰਾਂ ਵਿਚ ਢੁਲਾਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਮਲਾਣਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂਗ ਸੁਣੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸਾ ਖੜਕਾ-ਦੜਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੰਦਨ ਜੇਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੱਤਨ ਤੋਂ ਇਕ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪਿਛੋਂ ਤਕ ਭੀ ਇਕ ਅਜਥ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਵਾਲੀ ਚੁੱਪ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਲੇ ਪਲੀ ਵਿਚ ਸਭਨੀ ਪਾਸੀਂ ਘੂੰਕ ਸੁਣਨ ਲਗ ਪੇਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੱਡੀਆਂ, ਬੱਸਾਂ ਆਪਣੇ ਵਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਪੇਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਭੀ ਨਿਕਲ ਪੇਂਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ ਉਠਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਛੋਹਰ ਹਨ ਜੋ ਅੰਬਥਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਥੇ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਘਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਰਲ ਵਿਚ ਦੀ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਸੀਂ ਪੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਬ ਅਤੇ ਬਲ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹਨ।

53. ਲੰਦਨ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(a) ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (b) ਸੂਰਜ ਦੱਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
(c) ਕੋਈ ਨਹੀਂ (d) ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਜਾਗ ਪੇਂਦੇ ਹਨ

54. ਲੰਦਨ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸ ਕਰਕੇ ਸਵੇਰੇ ਉਠਦੇ ਹਨ ?

(a) ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਲਈ (b) ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ
(c) ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

55. ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(a) ਨਿੰਦਰਾਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ
(b) ਹੱਸਣਾ, ਖੇਡਣਾ ਤੇ ਗਾਉਣਾ
(c) ਗੱਡੀ-ਰਿਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ਨਾ
(d) ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ

56. ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੱਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਾਰੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ?

(a) ਚਾਰ-ਚੁਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
(b) ਸਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਵਾਲੀ ਚੁੱਪ ਵਰਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
(c) ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵੱਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
(d) ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

57. ਘਰ ਵਿਚ ਅੰਬਥਾਰਾਂ ਕੌਣ ਸੁੱਟ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ?

(a) ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ (b) ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮੁੜੇ
(c) ਨੋਕਰ (d) ਲੰਦਨ ਦੇ ਵਪਾਰੀ

58. ਲੇਖਕ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਨ੍ਹਦਾ ਹੈ ?

(a) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਣ ਲਈ (b) ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਸਮਝਣ ਲਈ
(c) ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਸੋਣ ਲਈ
(d) ਮੇਦਰਾਂ ਵਿਚ ਢੁਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ

59. ਆਸੀਂ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ?

(a) ਮਿਹਨਤ (b) ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ
(c) ਸ੍ਰੇ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ (d) ਹੈਸਲੇ

60. ਲੰਦਨ ਦੇ ਲੋਕ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ?

(a) ਰੱਬ ਤੇ ਪੂਜਾ (b) ਬਲ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ
(c) ਸਿਹਤ ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

English Language (Q. Nos. 61 to 90)

61. The Broca's area and Wernicke's area in the left hemisphere of the human brain are responsible for speech production and speech comprehension respectively. The above statement is

- True
- False
- True only in case of Broca's area
- True only in case of Wernicke's area

62. Which of the following falls in the category of non-creative literature ?

- Picture composition
- Essays
- Poems
- Newspaper

63. The assessment of the child should aim at

- Rank and place of the child in the hierarchy of achievement
- Awarding marks to children
- Finding gaps in children and planning future strategies
- Planning or failing children

64. Which of the following is the formal activity of conducting oral Test ?

- Question Answer
- Story Telling
- Reading aloud
- All the above

65. Which of the following are the reinforcement language skills ?

- Listening and Speaking
- Reading and Writing
- Listening and Reading
- Speaking and Writing

66. 'All normal living human beings are endowed with some innate Internal Capacity for language acquisition that other animals do not have' was the assumption of

- B.F. Skinner
- Noam Chomsky
- James Macawley
- Weinrich

67. Conjunctions are

- Distributive words
- Substitute Words
- Function Words
- Content Words

68. Which type of grammar believes in change along with the change in the language ?

- Formal grammar
- Functional grammar
- Both (a) and (b)
- None of the above

69. Which method of teaching grammar does not realise the necessity of associating thought with expression ?

- Deductive Method
- Inductive Method
- Correlational Method
- Incidental Method

70. Which of the following statements is not correct in case of a diagnostic test ?

- Diagnostic test helps us to know the particular strength and weakness of a student
- It provides the teacher a single score
- It locates the degree of deficiency
- The test items are analysed on the basis of wrong responses of the students on an item

71. Which of the following step is essential for undertaking remedial teaching ?

- Planning, Organisation and Evaluating
- Leading
- Both (a) and (b)
- None of the above

72. Introduction of which type of composition at the early stage may develop habit of copying from cheap books ?

- Controlled composition
- Guided composition
- Free composition
- Creative Writing

73. Which of the following is the sub skill involved in listening ?

- Identification or Decoding sounds
- Understanding Syntactic patterns or structures
- Identifying information, Emotional and Attitudinal tone
- All of the above

74. Which of the following is not a movable organ of speech ?

- Lip
- Soft Palate
- Vocal Cords
- Alveolar Ridge

75. Which of the following statements is false ?

- Language is not just pairing of grammar and dictionary
- Language is constantly changing
- All languages have vowels and consonants
- We should teach the students about the language

76. Which of the following statements is incorrect ?

- Mother tongue can be used as a medium to teach English Language
- Assessment of Language proficiency should be holistic
- Focused listening is also called intense listening
- English does not have a rigid system of stress patterning as some languages have

Read the passage carefully and Answer the questions (Q. Nos. 77-82)

It is easy to accept Freud as an applied scientist, and, indeed he is widely regarded as the twentieth century's master clinician. However, in viewing Marx as an applied social scientist the stance needed is that of a Machiavellian operationalism. The objective is neither to buy nor to praise him. The assumption is simply that he is better understood for being understood as an applied sociologist. This is in part the clear implication of Marx's *Thesis on Feuerbach*, which culminates in the resounding 11th thesis: "The philosophers have only interpreted the world in different ways; the point, however is, to change it". This would seem to be the tacit creed of applied scientists everywhere.

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II) Social Studies / Social Science (8)

Marx was no Faustian, concerned solely with understanding society, but a promethean who sought to understand it well enough to influence and to change it. He was centrally concerned with the social problems of a lay group, the proletariat, and there can be little doubt that this work is motivated by an effort to reduce their suffering, as he saw it. His diagnosis was that their increasing misery and alienation engendered endemic class struggle; his prognosis claimed that this would culminate in revolution; his therapeutic prescription was class consciousness and active struggle.

Here, as in assessing Durkheim or Freud, the issue is not whether this analysis is empirically correct or scientifically adequate. Furthermore, whether or not this formulation seems to eviscerate Marx's revolutionary core, as critics on the left may charge, or whether the formulation provides Marx with a new veneer of academic respectability, as critics on the right may allege, is entirely irrelevant from the present standpoint. Insofar as Marx's or any other social scientist's work conforms to a generalized model of applied social science, insofar as it is professionally oriented to the values and social problems of laymen in his society, he may be treated as an applied social scientist.

Despite Durkheim's intellectualistic proclivities and rationalistic pathos, he was too much the product of European turbulence to turn his back on the travail of his culture. "Why strive for knowledge of reality, if this knowledge cannot aid us in life," he asked. "Social science" he said, "can provide us with rules of action for the future." Durkheim, like Marx, conceived of science as an agency of social action, and like him was professionally oriented to the values and problems of laymen in his society. Unless one sees that Durkheim was in some part an applied social scientist, it is impossible to understand why he concludes his monumental study of *Suicide* with a chapter on "Practical Consequences", and why, in the *Division of Labour*, he proposes a specific remedy for anomie.

Durkheim is today widely regarded as a model of theoretic and methodological sophistication, and is thus usually seen only in his capacity as a pure social scientist. Surely this is an incomplete view of the man who regarded the practical effectiveness of a scientist as its principal justification. To be more fully understood, Durkheim also needs to be seen as an applied sociologist. His interest in religious beliefs and organization, in crime and penology, in educational methods and organization, in suicide and anomie, are not casually chosen problem areas. Nor did he select them only because they provided occasions for the development for his theoretical orientation. These areas were in his time, as they are today, problems of indigenous interest to applied sociologists in Western society, precisely because of their practical significance.

77. Which of the following best describes the author's conception of an applied social scientist?

- A professional who listens to people's problems
- A professional who seeks social action & change
- A student of society
- A proponent of class struggle

78. According to the author, which of the following did Marx and Durkheim have in common?

- A belief in the importance of class struggle
- A desire to create a system of social organisation
- An interest in penology
- Regard for the practical application of Science

79. It may be inferred from the passage that the applied social scientist might be interested in all of the following subjects except

- The theory of mechanics
- How to make workers more efficient
- Rehabilitation of juvenile delinquents
- Reduction of social tensions

80. According to the passage, applied social science can be distinguished from pure social science by its

- practical significance
- universal application
- cultural pluralism
- objectivity

81. Which of the following best summarizes the author's main point?

- Marx and Durkheim were similar in their ideas
- Freud, Marx, and Durkheim were all social scientists.
- Philosophers, among others, who were regarded as theoreticians can also be regarded as empiricists.
- Marx and Durkheim were applied social scientists because they were concerned with the solution of social problems.

82. All of the following are mentioned as topics of interest to Durkheim except

- Suicide
- Psychiatry
- Crime
- Education

Read the passage carefully and Answer the questions (Q. Nos. 83-90)

The first and decisive step in the expansion of Europe overseas was the conquest of the Atlantic Ocean. That the nation to achieve this should be Portugal was the logical outcome of her geographical position and her history. Placed on the extreme margin of the old, classical Mediterranean world and facing the untraversed ocean, Portugal could adapt and develop the knowledge and experience of the past to meet the challenge of the unknown. Some centuries of navigating the coastal waters of Western Europe and Northern Africa had prepared Portuguese

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II) Social Studies / Social Science (9)

seamen to appreciate the problems which the Ocean presented and to apply and develop the methods necessary to overcome them. From the seamen of the Mediterranean, particularly those of Genoa and Venice, they had learned the organization and conduct of a mercantile marine, and from Jewish astronomers and Catalan mapmakers the rudiments of navigation. Largely excluded from a share in Mediterranean commerce at a time when her increasing and vigorous population was making heavy demands on her resources, Portugal turned southwards and westwards for opportunities of trade and commerce. At this moment of national destiny it was fortunate for her that in men of the calibre of Prince Henry, known as the Navigator, and King John II she found resolute and dedicated leaders.

The problems to be faced were new and complex. The conditions for navigation and commerce in the Mediterranean were relatively simple, compared with those in the western seas. The landlocked Mediterranean, tideless and with a climatic regime of regular and well-defined seasons, presented few obstacles to sailors who were the heirs of a great body of sea lore garnered from the experiences of many centuries. What hazards there were, in the form of sudden storms or dangerous coasts, were known and could be usually anticipated. Similarly the Mediterranean coasts, though they might be for long periods in the hands of dangerous rivals, were described in sailing directions or laid down on the portolan charts drawn by Venetian, Genoese and Catalan cartographers. Problems of determining positions at sea, which confronted the Portuguese, did not arise. Though the Mediterranean seamen by no means restricted themselves to coastal sailing, the latitudinal extent of the Mediterranean was not great, and voyages could be conducted from point to point on compass bearings; the ships were never so far from land as to make it necessary to fix their positions in latitude by astronomical observations. Having made a landfall on a bearing, they could determine their precise position from prominent landmarks, soundings or the nature of the sea bed, after reference to the sailing directions or charts.

By contrast, the pioneers of ocean navigation faced much greater difficulties. The Western ocean which extended, according to the speculation of the cosmographers, through many degrees of latitude and longitude, was an unknown quantity, but certainly subjected to wide variations of weather and without known bounds. Those who first ventured out over its waters did so without benefit of sailing directions or traditional lore. As the Portuguese sailed southwards, they left behind them the familiar constellations in the heavens by which they could determine direction and the hours of the night, and particularly the pole-star from which by a simple operation they could determine their latitude. Along the unknown coasts they were threatened by

shallows, hidden banks, rocks and contrary winds and currents, with no knowledge of convenient shelter to ride out storms or of very necessary watering places. It is little wonder that these pioneers dreaded the thought of being forced on to a lee shore or of having to choose between these inshore dangers and the unrecorded perils of the open sea.

83. Before the expansion of Europe overseas could take place

- (a) Vast sum of money had to be raised.
- (b) An army had to be recruited.
- (c) The Atlantic Ocean had to be conquered.
- (d) Ships had to be built.

84. One of Portugal's leaders, known as the navigator, was in reality

- (a) Christopher Columbus
- (b) King John II
- (c) A Venetian
- (d) Prince Henry

85. Portugal was adept at exploring unknown waters because she possessed all of the following except

- (a) A navy
- (b) Past experience
- (c) Experienced Navigators
- (d) Extensive trade routes

86. In addition to possessing the necessary resources for exploration, Portugal was the logical country for their task because of her

- (a) Wealth
- (b) Navigational experience
- (c) Geographical position
- (d) Prominence

87. The Portuguese learned navigational methods and procedures from all of the following except

- (a) Jews
- (b) Catalans
- (c) Genoese
- (d) Aegeans

88. Mediterranean seamen generally kept close to shore because

- (a) They were afraid of pirates
- (b) They feared being forced to a lee shore
- (c) They lacked navigational ability
- (d) The latitudinal extents of the Mediterranean was not great

89. Hazards such as sudden storms and dangerous coasts were

- (a) Predictable risks
- (b) Unknown risks
- (c) Unknown to the area
- (d) A major threat to exploration

90. Sailing close to the coast enabled seamen to

- (a) Reach their destination faster
- (b) Navigate without sailing directions
- (c) Determine their positions from landmark
- (d) Determine their longitude and latitude

Section-B : Social Science / Social Studies (Q. Nos. 91 to 150)

ਭਾਗ-B : ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ / ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 91 to 150)

91. Who was not the part of the Khilafat Committee ?

- (a) Hasrat Mohani
- (b) Hakim Ajmal Khan
- (c) Mulana Abul Kalam Azad
- (d) M.A. Jinnah

92. Where was Madan Lal Dhingra executed ?

- (a) London
- (b) Lahore
- (c) Delhi
- (d) Karachi

93. Who was the Lt. Governor of the Punjab in April 1919 ?

- (a) Denzil Ibbetson
- (b) General Dyer
- (c) Michael O'Dwyer
- (d) James Wilson

94. The Jallianwala Bagh is situated in the city of :

- (a) Anandpur Sahib
- (b) Amritsar
- (c) Fatehgarh Sahib
- (d) Goindwal Sahib

95. Identify the Upper House in the Indian parliament.

- (a) Rajya Sabha
- (b) Lok Sabha
- (c) Gram Sabha
- (d) Samiti

96. Who is the Chairperson of the Rajya Sabha ?

- (a) President of India
- (b) Chief Justice of the Supreme Court
- (c) Vice President of India
- (d) Chief Election Commissioner of India

97. Where is the seat of the Indian Supreme Court situated ?

- (a) Kolkata
- (b) Delhi
- (c) Mumbai
- (d) Chennai

98. The Sarkaria Commission is known for :

- (a) Centre-State Relations
- (b) Water Dispute Resolution
- (c) Education System
- (d) Financial Federalism

99. Which party system is prevalent in India ?

- (a) Military System
- (b) Single Party System
- (c) Two Party System
- (d) Multi-Party System

91. ਕੌਣ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ?

- (a) ਹਸਰਤ ਮੋਹਨੀ
- (b) ਹਾਕਿਮ ਅਜਮਲ ਖਾਨ
- (c) ਮੌਲਾਨਾ ਅਬਲ ਕਲਾਮ ਅਜਾਦ
- (d) ਐਮ. ਏ. ਜਿਨਾਹ

92. ਮਦਨ ਲਾਲ ਚੌਗਰਾ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ?

- (a) ਲੰਦਨ
- (b) ਲਾਹੌਰ
- (c) ਦਿੱਲੀ
- (d) ਕਰਾਚੀ

93. ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲੈਟੋਨੈਟ ਗਵਰਨਰ ਕੌਣ ਸੀ ?

- (a) ਡੈਨਜ਼ਿਲ ਇਬਟਸਨ
- (b) ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ
- (c) ਮਾਈਕਲ ਓਂਡਵਾਇਰ
- (d) ਜੇਮਜ਼ ਵਿਲਸਨ

94. ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ :

- (a) ਅੰਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ
- (b) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
- (c) ਫਾਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ
- (d) ਗੋਇਂਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ

95. ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਸਦਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ :

- (a) ਰਾਜ ਸਭਾ
- (b) ਲੋਕ ਸਭਾ
- (c) ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ
- (d) ਸਮਿਤੀ

96. ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਣ ਹੈ ?

- (a) ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
- (b) ਸਰਵ-ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ
- (c) ਭਾਰਤ ਦਾ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
- (d) ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

97. ਭਾਰਤੀ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੀਟ ਕਿੱਥੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ?

- (a) ਕਲੱਬਤਾ
- (b) ਦਿੱਲੀ
- (c) ਮੁਬਾਈ
- (d) ਚੇਨਈ

98. ਸਰਕਾਰੀਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

- (a) ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ
- (b) ਪਾਣੀ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ
- (c) ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਲਈ
- (d) ਵਿੱਤੀ ਸੰਘਵਾਦ ਲਈ

99. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ?

- (a) ਮਿਲਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
- (b) ਇਕਹਿੰਗੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
- (c) ਦੋ-ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
- (d) ਬਹੁ-ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II) Social Studies / Social Science (11)

100. The idea of Panchsheel is associated with :

- (a) Tibet
- (b) India
- (c) England
- (d) Nepal

101. Which country is Nelson Mandela associated with ?

- (a) South Korea
- (b) South Africa
- (c) South America
- (d) Uganda

102. Identify the second President of Indian Republic :

- (a) S. Radhakrishnan
- (b) Rajendra Prasad
- (c) V.V. Giri
- (d) Dr. Zakir Hussain

103. Identify the first Vice President of India :

- (a) Dr. Zakir Hussain
- (b) V.V. Giri
- (c) B.D. Jatti
- (d) S. Radhakrishnan

104. What is the number of seats in the Punjab Legislative Assembly ?

- (a) 115
- (b) 117
- (c) 119
- (d) 121

105. Who excavated the site of Mohenjodaro in Sind ?

- (a) R. D. Bannerjee
- (b) D.R. Sahni
- (c) Alexander Cunningham
- (d) R.S. Bisht

106. What does the term *asva* mean in the Rigveda ?

- (a) Bull
- (b) Cow
- (c) Horse
- (d) Serpent

107. What is the astangika-marga ?

- (a) Seven-fold path
- (b) Eight-fold path
- (c) Nine-fold path
- (d) Ten-fold path

108. Piyadassi, Emperor Asoka's second name was discovered in :

- (a) AD 1715
- (b) AD 1815
- (c) AD 1915
- (d) AD 1955

109. Who was Pulekesan II ?

- (a) Chalukya King
- (b) Gupta King
- (c) Pallava King
- (d) None of the above

100. ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ :

- (a) ਤਿੰਬਤ ਨਾਲ
- (b) ਭਾਰਤ ਨਾਲ
- (c) ਇੰਡੀਆਨ ਨਾਲ
- (d) ਨੇਪਾਲ ਨਾਲ

101. ਨੈਲਸਨ ਮੇਡੇਲਾ ਵਿਸ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ?

- (a) ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ
- (b) ਦੱਖਣੀ ਅਫ੍ਰੀਕਾ
- (c) ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ
- (d) ਯੂਗਾਂਡਾ

102. ਭਾਰਤੀ ਗਣਤੰਤਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ :

- (a) ਐਸ. ਰਾਮਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
- (b) ਰਾਮੇਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ
- (c) ਵੀ. ਵੀ. ਗਿਰੀ
- (d) ਡਾ. ਜਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ

103. ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ :

- (a) ਡਾ. ਜਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ
- (b) ਵੀ. ਵੀ. ਗਿਰੀ
- (c) ਬੀ. ਭੀ. ਜੱਤੀ
- (d) ਐਸ. ਰਾਮਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨ

104. ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ?

- (a) 115
- (b) 117
- (c) 119
- (d) 121

105. ਸਿੱਧ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸਦੇ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਖੁਲਾਈ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ ?

- (a) ਆਰ. ਡੀ. ਬੈਨਰਜੀ
- (b) ਡੀ. ਆਰ. ਸਾਹਨੀ
- (c) ਅਲੋਗਜ਼ਾਂਡਰ ਕਨਿੰਗਮ
- (d) ਆਰ. ਐਸ. ਬਿਸ਼ਤ

106. ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਬਥਦ 'ਅਸਵ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

- (a) ਬੇਲ
- (b) ਗਾ
- (c) ਘੋੜਾ
- (d) ਨਗ

107. ਆਸਟਾਂਗਿਕਾ ਮਾਰਗ ਕੀ ਹੈ ?

- (a) ਸੱਤ ਪਰਤੀ ਰਸਤਾ
- (b) ਅੱਠ ਪਰਤੀ ਰਸਤਾ
- (c) ਨੌ ਪਰਤੀ ਰਸਤਾ
- (d) ਦਸ ਪਰਤੀ ਰਸਤਾ

108. ਸਮਰਾਟ ਅੱਖੇਕ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਮ ਪੀਯਾਦਾਸੀ ਥੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ :

- (a) AD 1715 ਵਿੱਚ
- (b) AD 1815 ਵਿੱਚ
- (c) AD 1915 ਵਿੱਚ
- (d) AD 1955 ਵਿੱਚ

109. ਪੁਲਕੇਸਨ II ਕੌਣ ਸੀ ?

- (a) ਚਾਲੁਕਿਆ ਰਾਜਾ
- (b) ਗੁਪਤ ਰਾਜਾ
- (c) ਪੱਲਵ ਰਾਜਾ
- (d) ਸੁਪਰੈਕਤ ਕੈਈ ਨਹੀਂ

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II) Social Studies / Social Science (12)

110. Who among the following introduced the market regulations ?

(a) Qutab-ud-din Aibek (b) Balban
(c) Alau-ud-din Khalji (d) Mohammad bin Tughlaq

111. Abul Fazl was in the court of :

(a) Sikandar Lodhi (b) Sher Shah Suri
(c) Babur (d) Akbar

112. The British East Indian company established the Dual System in :

(a) The Punjab (b) Bengal
(c) Rajasthan (d) Awadh

113. When was the Permanent Settlement introduced in India ?

(a) AD 1757 (b) AD 1764
(c) AD 1773 (d) AD 1793

114. Charles Wood's Dispatch is associated with :

(a) Missionary Work (b) Education
(c) Military System (d) Princely India

115. When was the State of Awadh annexed ?

(a) AD 1843 (b) AD 1849
(c) AD 1853 (d) AD 1856

116. Where was the first session of the Indian National Congress held ?

(a) Calcutta (b) Bombay
(c) Delhi (d) Madras

117. Who presided over the first session of the Indian National Congress ?

(a) R.C. Dutt (b) Dadabhai Naoroji
(c) Ananda Charlu (d) W.C. Bannerjee

118. When was the Bengal Province partitioned ?

(a) AD 1901 (b) AD 1905
(c) AD 1909 (d) AD 1012

119. Identify the moderate leader in the Indian National Congress :

(a) Dadabhai Naoroji (b) B.G. Tilak
(c) Lala Lajpat Rai (d) Bipin Chandra Pal

110. ਬਜਾਰ ਨਿਯਮਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸਨੇ ਛੁੱਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ?

(a) ਕੁਤੁਬ-ਉਦ-ਦੀਨ-ਖ਼ਲਾਕ (b) ਬਲਬਨ
(c) ਅਲਾਉ-ਉਦ-ਦੀਨ-ਖ਼ਲਾਨੀ (d) ਮੁਹੰਮਦ-ਬਿਨ-ਦੁਗਲਕ

111. ਅਖੂਲ ਫ਼ਜ਼ਲ ਇਸਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੀ ?

(a) ਸਿਕੰਦਰ ਲੋਧੀ (b) ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਗੀ
(c) ਬਾਬਰ (d) ਅਕਬਰ

112. ਬਿਟਿਸ਼ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦੇਹਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ :

(a) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ (b) ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ
(c) ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ (d) ਅਵਧ ਵਿੱਚ

113. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਸਥਾਪਨ ਕਰਦੇ ਛੁੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?

(a) AD 1757 ਵਿੱਚ (b) AD 1764 ਵਿੱਚ
(c) AD 1773 ਵਿੱਚ (d) AD 1793 ਵਿੱਚ

114. ਚਾਰਲਸ ਫੁਡ ਪੱਤਰ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ :

(a) ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕੰਮ ਨਾਲ (b) ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ
(c) ਮਿਲਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ (d) ਰਾਈਸਾਨਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ

115. ਅਵਧ ਦੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਕਦੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ?

(a) AD 1843 ਵਿੱਚ (b) AD 1849 ਵਿੱਚ
(c) AD 1853 ਵਿੱਚ (d) AD 1856 ਵਿੱਚ

116. ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕਿਥੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ?

(a) ਕਲਕਤਾ ਵਿਖੇ (b) ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ
(c) ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ (d) ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ

117. ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ?

(a) ਆਰ.ਸੀ. ਦੱਤ (b) ਦਾਦਾ ਭਾਈ ਨਾਨਾ ਜੀ
(c) ਅਨੰਦਾ ਚਾਰਲੂ (d) ਡਾਕਲਿਊ ਸੀ. ਬੈਨਰਜੀ

118. ਬੰਗਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵੰਡ ਕਦੋਂ ਹੋਈ ਸੀ ?

(a) AD 1901 ਵਿੱਚ (b) AD 1905 ਵਿੱਚ
(c) AD 1909 ਵਿੱਚ (d) AD 1012 ਵਿੱਚ

119. ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਨਰਮ ਧਿਆਲੀਆ ਲੀਡਰ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਧੀ :

(a) ਦਾਦਾ ਭਾਈ ਨਾਨਾ ਜੀ (b) ਬੀ.ਜੀ. ਤਿਲਕ
(c) ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ (d) ਬਿਪਨ ਚੰਦਰ ਪਾਲ

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II) Social Studies / Social Science (13)

120. Sir Syed Ahmad Khan belonged to the city of :
 (a) Delhi (b) Lucknow
 (c) Aligarh (d) Allahabad

121. Identify the non-food crop(s) :
 (a) Jute (b) Rubber
 (c) Cotton (d) All of these

122. What is the recorded forest area in Punjab ?
 (a) 6 per cent (b) 9 per cent
 (c) 11 per cent (d) 15 per cent

123. The ozone layer is located in :
 (a) Troposphere (b) Stratosphere
 (c) Mesosphere (d) Ionosphere

124. Decibel is the standard for measurement of :
 (a) Air (b) Noise
 (c) Height (d) Distance

125. Where was the Kyoto Protocol adopted in 1977 ?
 (a) Argentina (b) Brazil
 (c) China (d) Japan

126. Identify aim(s) of social research :
 (a) Understanding functions of society
 (b) Studying individual behaviour and social action
 (c) To develop theories
 (d) All of the above

127. A hypothesis is :
 (a) An assumption about relations between variables
 (b) A form of question (c) A theory
 (d) An example

128. What are the advantages of Sampling technique ?
 (a) It saves time and money
 (b) It saves destruction of units
 (c) It achieves greater cooperation from respondents
 (d) All of the above

129. Who introduced the concept of Ideal Type in Sociology ?
 (a) Karl Marx (b) Max Weber
 (c) C.E.M. Joad (d) Talcott Parsons

130. Interview is :
 (a) A verbal questioning
 (b) An abstract form (c) A theory forming technique
 (d) None of the above

131. Which of the following is not a part of social science ?
 (a) Sociology (b) Economics
 (c) Mathematics (d) Political Science

120. ਸਰ ਸਦੀਅਦ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਇਸ ਬਹਿਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ :
 (a) ਦਿੱਲੀ (b) ਲਖਨਊ
 (c) ਅਲੀਗੜ੍ਹ (d) ਅਲਾਹਾਬਾਦ

121. ਗੈਰ-ਖਾਧ ਫਸਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ :
 (a) ਪਟਸਨ (b) ਰਬੜ
 (c) ਕਪਾਹ (d) ਇਹ ਸਾਰੇ

122. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰ ਹੈ ?
 (a) 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (b) 9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
 (c) 11 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (d) 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ

123. ਉਜੋਨ ਪਰਤ ਸਥਿਤ ਹੈ :
 (a) ਟ੍ਰੈਪਸਡੇਅਰ ਵਿੱਚ (b) ਸਟ੍ਰੈਟਸਡੇਅਰ ਵਿੱਚ
 (c) ਮੀਜ਼ਸਡੇਅਰ ਵਿੱਚ (d) ਆਇਨੋਸਡੇਅਰ ਵਿੱਚ

124. ਕੋਈ ਬਲ ਇਸਦੇ ਮਾਪ ਦਾ ਮਿਆਰ ਹੈ :
 (a) ਹਵਾ (b) ਫੋਰ
 (c) ਉਚਾਈ (d) ਦੂਰੀ

125. 1997 ਵਿੱਚ ਕਿਨ੍ਹੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ?
 (a) ਅਰਜਨਨਾਨੀਨਾ (b) ਬਾਜ਼ੀਲ
 (c) ਚੀਨ (d) ਜਪਾਨ

126. ਸਮਾਜਕ ਖੋਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ :
 (a) ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਮਝ
 (b) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਜ ਦਾ ਅਧਿਐਨ
 (c) ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

127. ਇੱਕ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਹੈ
 (a) ਚੱਗਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ
 (b) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ (c) ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ
 (d) ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ

128. ਮੈਪਲਿੰਗ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਲਾਭ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?
 (a) ਇਹ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਦੀ ਹੈ
 (b) ਇਹ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ
 (c) ਇਸਨੂੰ ਸੌਰਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਹਿਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

129. ਸਮਾਜ ਬਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ?
 (a) ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ (b) ਮੈਕਸ ਵੇਬਰ
 (c) ਸੀ.ਈ.ਐਮ.ਜੋਡ (d) ਟਾਲਕੋਟ ਪਾਰਸਨਜ਼

130. ਇੱਟਰਵਿਊ ਹੈ :
 (a) ਇੱਕ ਮੌਖਿਕ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ
 (b) ਇੱਕ ਸੂਖਮ ਰੂਪ
 (c) ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੀ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕ
 (d) ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

131. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
 (a) ਸਮਾਜ ਬਾਸਤਰ (b) ਅਰਥ ਬਾਸਤਰ
 (c) ਗਾਂਧੀ (d) ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਸਤਰ

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper - II) Social Studies / Social Science (14)

132. Identify a sociologist among the following :

- (a) A.K. Sen
- (b) Max Weber
- (c) Arnold Toynbee
- (d) Bertrand Russell

133. Who introduced the concept of Sanskritization ?

- (a) M.N. Srinivas
- (b) A.R. Desai
- (c) Andre Betelie
- (d) G.S. Gurye

134. Who is the main author of "Open the Social Sciences" ?

- (a) Dipankar Gupta
- (b) Satish Sabarwal
- (c) Immanuel Wallenstein
- (d) Andre Gunnar Frank

135. The Report of Gulbenkian Commission on Restructuring of the Social Sciences recommended :

- (a) Abolition of the post of Professor
- (b) Compulsory joint appointment of Professors
- (c) Reducing focus on social sciences
- (d) Teaching of science only

136. The Article 14 of the Indian Constitution stands for :

- (a) Right to Equality
- (b) Right to Life
- (c) Right to Information
- (d) Right to Property

137. The Mandal Commission is associated with the concern of :

- (a) Minorities
- (b) Foreigners
- (c) Tribals
- (d) Backward Classes

138. Which state does the DMK Party belong to ?

- (a) Telangana
- (b) Tamil Nadu
- (c) Kerala
- (d) Odisha

139. When was Punjab reorganized on the basis of language ?

- (a) 1947
- (b) 1955
- (c) 1960
- (d) 1966

140. The Balwantray G. Mehta Report is associated with :

- (a) Panchayati Raj
- (b) Sarvodaya Work
- (c) Electoral Reforms
- (d) Goods and Services Tax (GST)

141. Identify the top layer of the Earth :

- (a) Core
- (b) Nife
- (c) Crust
- (d) Mantle

142. Which planet has the smallest year in Earth time ?

- (a) Mercury
- (b) Pluto
- (c) Neptune
- (d) Earth

143. Which continent is the smallest on the Earth ?

- (a) Asia
- (b) Africa
- (c) Australia
- (d) Europe

132. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਤਗੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ—

- (a) ਏ.ਕੇ. ਸੇਨ
- (b) ਮੈਕਸ ਵੇਬਰ
- (c) ਆਰਨੋਲਡ ਟੋਨਨਬੀ
- (d) ਬਰਟਰੋਡ ਰਸਲ

133. ਸੀਸ਼ਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਧਾਨ ਕਿਸੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ?

- (a) ਐਮ.ਐਨ. ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸ
- (b) ਏ.ਆਰ. ਦੇਸਾਈ
- (c) ਐਂਡਰੀ ਬੈਟੇਲੀ
- (d) ਜੀ.ਐਸ. ਗੁਰਜੀ

134. "ਓਪਨ ਇੰਸ਼ਲ ਸਾਈਸ਼ਨ" ਦਾ ਮੁੱਖ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਹੈ ?

- (a) ਦੀਪਾਂਕਰ ਗੁਪਤਾ
- (b) ਸਤੀਸ਼ ਸਭਰਵਾਲ
- (c) ਇਮੇਨ੍ਯਲ ਵੈਲਨਸਟੀਨ
- (d) ਐਂਡਰ ਗੁਨਾਰ ਵੈਂਕ

135. ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪੁਨਰ ਗਠਨ ਤੇ ਗੁਲਬੈਨਕੀਆਂ ਕਮੀਬਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ :

- (a) ਪ੍ਰੈਫੈਰੇਂਸ ਦੇ ਪਦ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੀ
- (b) ਪ੍ਰੈਫੈਸਰਾਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਾਂਝੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ
- (c) ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ
- (d) ਸਿਰਫ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ

136. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟਿਕਲ 14 ਪੈਰਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ—

- (a) ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ
- (b) ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ
- (c) ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ
- (d) ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ

137. ਮੰਡਲ ਕਮੀਬਨ ਇਸਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ?

- (a) ਅਲਪਸੰਖਿਅਕਾਂ
- (b) ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ
- (c) ਕਬੀਲਿਆਈਆਂ
- (d) ਪਿਛੜੀ ਸ਼੍ਰੀਣੀਆਂ

138. DMK ਪਾਰਟੀ ਕਿਸ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ?

- (a) ਤੇਲੁਗਾਨਾ
- (b) ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ
- (c) ਕੇਰਲਾ
- (d) ਓਡੀਸ਼ਾ

139. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ?

- (a) 1947
- (b) 1955
- (c) 1960
- (d) 1966

140. ਬਲਦੰਤਰਾਇ ਜੀ. ਮਹਿਤਾ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ?

- (a) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨਾਲ
- (b) ਸਰਵੋਦਿਆ ਕੰਮ ਨਾਲ
- (c) ਚੋਣ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ
- (d) ਵਸੂਲੂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰ (ਜੀਐਸਟੀ) ਨਾਲ

141. ਪਰਤੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਪਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ :

- (a) ਕੋਰ
- (b) ਨਾਈਫ
- (c) ਪੇਪੜੀ
- (d) ਮੈਂਟਲ

142. ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਗ੍ਰਾਹੀ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਸਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :

- (a) ਬੁੱਧ
- (b) ਯਮ
- (c) ਵਰੁਣ
- (d) ਪਰਤੀ

143. ਪਰਤੀ ਉੱਪਰ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਹੈ ?

- (a) ਏਸ਼ੀਆ
- (b) ਅਫਗ਼ਨਿਸ਼ਾਨ
- (c) ਅਾਸਟ੍ਰੇਲੀਆ
- (d) ਯੂਰਪ

PSTET Previous Paper Feb. 2018 (Paper – II) Social Studies / Social Science (15)

144. A landmass surrounded by sea on three sides is known as :
 (a) Peninsula (b) Archipelago
 (c) Island (d) Strait

145. El-Nino is :
 (a) No Ocean Current (b) High Ocean Current
 (c) Warm Ocean Current (d) Cold Ocean Current

146. Which country is called the land of 'Rising Sun' ?
 (a) North Korea (b) Japan
 (c) China (d) Taiwan

147. Which area is not linked to the Indian Ocean ?
 (a) Africa (b) Asia
 (c) Arctic (d) Australia

148. Which soil type is predominant in Punjab ?
 (a) Arid (b) Alluvial
 (c) Black (d) Laterite

149. Identify the state not having Jhumming type of farming :
 (a) Assam (b) Nagaland
 (c) Mizoram (d) Haryana

150. Which of the following contributes 63 per cent of India's petroleum ?
 (a) Assam (b) Mumbai High
 (c) Kerala (d) Gujarat

144. ਤਿੰਨ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਦਦ ਦ੍ਰਾਹਾ ਪਿਹਿਆ ਧਰਤੀ ਹਿੱਸਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :
 (a) ਪਰਾਇਦੀਪ (b) ਬਹੀਰ
 (c) ਦੀਪਸ਼ੂਹ (d) ਜਲ-ਭਮਰੂ

145. ਐਲ-ਨੀਨੇ ਹੈ :
 (a) ਮਹਾਸਾਗਰ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ (b) ਉੱਚ ਮਹਾਸਾਗਰ ਤੱਤ
 (c) ਗਰਮ ਮਹਾਸਾਗਰ ਤੱਤ (d) ਠੱਡੀ ਮਹਾਸਾਗਰ ਤੱਤ

146. ਕਿਹੜਾ ਦੇਖ 'ਚਲ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ' ਦੀ ਧਰਤੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
 (a) ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆ (b) ਜਪਾਨ
 (c) ਚੀਨ (d) ਤਾਈਵਾਨ

147. ਕਿਹੜਾ ਖੇਤਰ ਭਾਰਤੀ ਮਹਾਸਾਗਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ?
 (a) ਅਫਰੀਕਾ (b) ਏਸ਼ੀਆ
 (c) ਆਰਕਟਿਕ (d) ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ

148. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਪ੍ਰਿੱਥਮ ਹੈ ?
 (a) ਬੰਜਰ (b) ਜਲੋੜ
 (c) ਕਾਲੀ (d) ਲੇਟਰਾਈਟ

149. ਰਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੂਮਿੰਗ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ?
 (a) ਅਸਾਮ (b) ਨਾਗਾਲੈਂਡ
 (c) ਮੀਜ਼ੋਰਮ (d) ਹਰਿਆਣਾ

150. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਦਾ 63 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪੈਗਾਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
 (a) ਅਸਾਮ (b) ਮੁੱਬਈ ਹਾਈ
 (c) ਕੇਰਲਾ (d) ਗੁਜਰਾਤ

ANSWERS / ਉਤਸ਼ਾਹਿ

1. (a)	2. (d)	3. (b)	4. (c)	5. (d)	6. (c)	7. (d)	8. (c)	9. (a)	10. (b)
11. (b)	12. (b)	13. (a)	14. (a)	15. (c)	16. (d)	17. (b)	18. (c)	19. (a)	20. (c)
21. (c)	22. (b)	23. (b)	24. (b)	25. (d)	26. (d)	27. (d)	28. (b)	29. (b)	30. (b)
31. (d)	32. (d)	33. (b)	34. (a)	35. (a)	36. (c)	37. (a)	38. (c)	39. (c)	40. (d)
41. (a)	42. (b)	43. (d)	44. (a)	45. (d)	46. (b)	47. (c)	48. (c)	49. (a)	50. (b)
51. (c)	52. (c)	53. (c)	54. (b)	55. (a)	56. (b)	57. (b)	58. (b)	59. (b)	60. (b)
61. (a)	62. (d)	63. (c)	64. (d)	65. (b)	66. (b)	67. (c)	68. (b)	69. (a)	70. (b)
71. (c)	72. (c)	73. (d)	74. (d)	75. (d)	76. (a)	77. (b)	78. (d)	79. (a)	80. (a)
81. (d)	82. (b)	83. (c)	84. (d)	85. (d)	86. (c)	87. (d)	88. (d)	89. (a)	90. (c)
91. (d)	92. (a)	93. (c)	94. (b)	95. (a)	96. (c)	97. (b)	98. (a)	99. (d)	100. (b)
101. (b)	102. (a)	103. (d)	104. (b)	105. (a)	106. (c)	107. (b)	108. (c)	109. (a)	110. (c)
111. (d)	112. (b)	113. (d)	114. (b)	115. (d)	116. (b)	117. (d)	118. (b)	119. (a)	120. (c)
121. (d)	122. (a)	123. (b)	124. (b)	125. (d)	126. (d)	127. (a)	128. (d)	129. (b)	130. (a)
131. (c)	132. (b)	133. (a)	134. (c)	135. (b)	136. (a)	137. (d)	138. (b)	139. (d)	140. (a)
141. (c)	142. (a)	143. (c)	144. (a)	145. (c)	146. (b)	147. (c)	148. (b)	149. (d)	150. (b)